

DE TUIN VAN LIE TJOE HONG

Onlangs was ik in de gelegenheid den tuin in de benedenstad van den majoor der Chineezen weer te zien; het is ruim drie jaar geleden, dat ik dezen tuin voor het laatst zag, en er in den eersten jaargang van Teysmannia pag. 274 eene korte beschrijving van gaf. Nog altijd is de liefhebberij van Lie Tjoe Hong dezelfde, nog altijd besteedt hij dezelfde zorgen aan zijne Hovelingen; voor beminnaars van planten is een bezoek aan dit schilderachtig plekje de moeite overwaard. Het is te frappanter om zijne ligging midden in de oude, drukke, stoffige stad: de ingang van den tuin is in een onaanzienlijken gang, men zou hier waarlijk zulk een lief plekje niet zoeken. Lie Tjoe Hong is een hoffelijk en beschaafd man, een beminnelijk gastheer, die iemand, die er hem om verzoekt, gaarne in de gelegenheid zal stellen zijn tuin te bezichtigen.

Ik besprak vroeger een paar exemplaren Po(loc<ri-/>iis, die met veel zorg in China gekweekt waren. De reeds vrij groote planten waren zorgvuldig verpakt met vrij groote kosten naar Batavia getransporteerd. „Iedere plant was precies zooals de „andere, zelfs geen blaadje mocht de eene plant meer hebben „dan haar overbuur'. De planten hadden ieder vijf takken, „geen gewone takken, dat zou te natuurlijk .zijn, en waar „schijnlijk zouden die ook niet zoo merkwaardig aan elkander ..gelijk zijn. iedere tak was er op geënt, de litteekens van „deze operatie waren nog duidelijk te zien, er is hier geen „vergissing mogelijk. Onder uit den stam, beneden den grond,

„ontsproot mini stammetje in 't klein, geheel gelijk aan de oude, in
„miniatuur, hierop waren vier takjes geënt; mijn cicerone maakte
„er mij opmerkzaam op, dat het de biang met een anak was.
„Wat men er van moge zeggen, waar is het, dat twee plan-
465
„ten, i;"ek\v(H'kt, il;it zij /.precies op elkaar ,L!,('lijk('u, wil
„kunststuk van horticultuur verrcMnicii, waanncdc de beste
„Europeesche kweker heel wat werk zoude hebben."

Deze heide planten bestaan niet meer; niettegenstaande alle
zorgen er aan besteed werden, konden de planten, die in
China al zo lang geleefd hadden, en indien zij daar gebleven
waren, waarschijnlijk nog Jaren zouden leven, het in ons
warme klimaat niet uithouden Ook op andere plaatsen hier,
hoor ik, waar Fodararjuis met geente takken uit China geïm-
porteerd werden, leggen zij het na korten of langeren tijd af.

Dezelfde planten (M'liter ook op) de Chineesche wijze inden
vorm van dwergboomen gekweekt, maar met natuurlijke tak-
ken, houden het hier zeer lang uit, van deze stonden er ver-
scheiden exemplaren in Lie Tjoe Hong's tuin.

De oudste planten in den tuin waren eenige \n\nar'nide}i^
Tamarintdii!< iid/ca L, Ijj(')iuin(^ Castiay'nta ('(jH/scf/fofia Forfif
en Waringin^ Ui-osflr/nuf heijam'iHcHm Miq.

Eene Tamarinde stond in een groten, prachtigen, blauw
porceleinen pot, welke laatste een(» waarde vertegenwoordigde
van circa. /' HOO , de stam dezer plant heeft een omvang van
1.4() M. en is 1.30 M hoog; er zijn op nagenoeg regelmatige
afstanden 12 stuks korte takken aan, en niettegenstaande het

boompje honderden jaren oud moet zijn, waren de takken voorzien van frisch gekleurde jonge blaadjes, zoo sappig groen, dat men het aan boomen, die op natuurlijke wijze gegroeid zijn, niet beter kan wenschen.

Een *Casuarina equisetifolia* Forst had een stamontrek van 0.75 cM en eene hoogte van 1.75 M, twintig takken waren spiraalsgewijze aan den stam geplaatst. Deze beide planten waren sedert ruim dertig jaren in het bezit van denzelfden eigenaar, ze waren in dien tijd niet noemenswaardig in omvang of lengte toegenomen

Andere planten in dwergvorm gekweekt waren *Ehretia hn.ii-folia* Rxb. seroet tjina[^] hiervan stond een exemplaar van twintigjaar oud, met een stam 0.65 >[hoog, van vijf takken voorzien; die op regelmatigen afstand van elkaar geplaatst zijn.-
IV ^ 31

— 46«[^] —

Op gewone wijze gekweekt bereikt deze *Ehretia* na een leeftijd van een half' jaar deze hoogte al. Het is dezelfde plant, die men op Passar Malem in allerlei grillige vormen, gekweekt ziet; zoo zag ik er in den vorm van vogels, van vogelkooien, van tafels enz. Het is niet zoo bijzonder moeielijk de plant in al deze vormen te dwingen, met geduld brengt men het er ver in; langs een vorm van ijzer of koperdraad laten zich de nog jonge, tengere takjes gemakkelijk binden en behouden dan, als zij ouder zijn, de eens aangenomen gedaante. Ik kan het niemand aanraden zich op de cultuur dezer plant in genoemde vormen toe te leggen, moge het al toonen, wat men door geduld van eene plant kan maken, mooi is het niet.

Nog waren er goed gevormde dwergplanten van Kingkit[^]
Tr/phasia trifoliafa DC, een bekende heester, waarvan de
vruchten gebruikt worden om manisan van te maken, en die
zich zeer goed in dwergvorm laat kweeken.

In andere groote potten waren op rotsen van koraal, waar-
tusschen en waarlangs kleigrond was aangebracht, geheele
groepen planten geplaatst; zoo stond er in of liever op één
zoo'n pot een Waringin., eene groep varens[^] eenige bloeiende
Pavefta[^], en op eerstgenoemden boom groeide eene Ameri-
kaansche Orchidee, eene Oncidium-HOori:, die met een tros goed
ontwikkelde bloemen prijkte. Eenige der dwerg- Waring ins
hadden fraaie, bonte blaadjes, deze waren versierd met talrijke,
kleine, zwarte stipjes, waaromheen gele randjes. Bij nader
inzien bleken deze kleuren door eene bladziekte te zijn veroor-
zaakt, die de planten echter niet veel schijnt te hinderen, en
daar zij er hierdoor mooier, ten minste geheel anders uitzien
dan de groene, zijn de eigenaars er zeer op gesteld.

Merkwaardig is het, dat deze dwergplanten nooit overgeplant
worden, dat de aarde nooit vernieuwd wordt. Zij zijn geplant
in zwaren kleigrond, die hier en daar aan den kant van rivie-
ren gehaald wordt, deze wordt goed nat gehouden, echter
nooit bemest, voila tout.

in fraaie vaaspotten prijkten nog verschillende waterplan-
ten, o. a. Tarateh's, Nelumbiion's en Nijmphaea's, ook al in

— 467 —

zakformaat, zij droegen veel kleiner bloemen dan hier in de
vijvers

Behalve genoemde dwergplanten stonden er in den tuin nog
zoowel in potten als in den vrijen grond verscheidene andere

fraaie planten, o.a eenige goed gekweekte Pauax-soorten, Gedomf-dong lanf, verschillende fraaie palmen zooals Cijrtos-tachi/ii renda^ de roode pinainj, Areca catecJiu \ai\ Deze zeldzame palm, die evenals de eerstgenoemde p'mang roode, helder gele bladscheden heeft, die den stam omsluiten, is afkomstig van de Molukken en daar onder den naam van Pinang tnmg hoelan bekend. Nog vond ik er de fijne Chnimllidocarpuf^ lutesceHS^ een paar goed gekweekte Ldfiniia-soorton enz. In de veranda stonden eenige fraaie planten van Cgi^erm^ alter-Nifolius L, het was de gewone, groenbladerige vorm ; de bonte, die in Europa nog al in potten gekweekt wordt, is hier nog niet geïmporteerd; ik twijfel niet, of deze zou hier ook bijzonder in den smaak vallen

Als een bewijs welke moeite de Chineezen zich geven, en hoe zij geen kosten ontzien om goede resultaten te verkrijgen, kunnen de Citrus, djeroekplanten dienen, die de majoor in zijn tuin kweekt. Niet alleen waren de jonge planten, om de echte soort te krijgen, uit China ontboden, maar tevens werd de grond, waarin zij in haar vaderland het beste groeien, in voldoende hoeveelheid ingevoerd. In den tuin werd de gewone aarde verwijderd , daarvoor in de plaats kwam de Chineesche aarde, en nu eerst werden de djeroeks geplant. De vruchten bewezen door haar fraaien vorm en fijnen smaak dat de moeite niet te vergeefs besteed was.

Zooals ik boven met een enkel woord reeds mededeelde, staat er voor een kapitaal aan prachtige Japansche en Chineesche porceleinen potten in den tuin, sommige dezer staan op wit of gekleurd marmeren, de meeste echter op gemetselde voetstukken. Behalve deze porceleinen potten zijn er nog eenige van gebeeldhouwd Chineesch graniet, die uit Amoi

ingevoerd zijn Midden in den tuin staat eene zware tafel,
omringd door dito banken, ook uit graniet vervaardigd

— 468 —

Nog uit den tijd van den „dwazcMi CVo/o/z-liandol," — de
iiiKor loei't niot óóii Croton moer in zijn tuin — dateert een
album, dat hij mij liet zien. Op ieder blad waren een paar
Croton-bladeren geteekend en zoo- fraai .gekleurd, al deze bla-
deren waren van planten afkomstig' uit de collectie vroeger in
het bezit van den majoor. Het album is een geschenk van
den kaptein der Chinezen Ooij Hok Tjiang en geteekend door
den C'hineesehen schilder Kam Kong Jen. Het is zeker de
moeite van het bezien overwaard.

W.